

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA NĂENI, JUDEȚUL BUZĂU

(Raport preliminar asupra campaniei din anul 1982)

de ION CHICIDEANU

Semnalată mai de mult de către A. Vulpe și V. Drâmbocianu, stațiunea monteoreană de la Năeni, punctul „Zănoaga” a făcut obiectul unei prime campanii de cercetări arheologice care urmărea, în primul rând, salvarea obiectivului cu pricina, amenințat de lucrările de extindere a carierei Năeni. Totodată se avea în vedere și stabilirea caracterului așezării, a stratigrafiei precum și obținerea unor noi date privind cultura Monteoru, cultură reprezentativă pentru Muntenia de nord-est în epoca bronzului.

Săpăturile finanțate de către Muzeul Județean Buzău au fost începute la 24 august și s-au încheiat la 10 septembrie 1982. Colectivul a fost compus din Ion Chicideanu, de la Institutul de Arheologie București, responsabilul șantierului, arhitect Livia Melinte, care a efectuat ridicarea topografică a stațiunii și studenta Raluca Barac de la Universitatea București. Un ajutor prețios a fost acordat colectivului de către conducerea muzeului precum și de către autoritățile locale.

Stațiunea de la punctul „Zănoaga” reprezintă de fapt un complex de așezări, aparținând culturii Monteoru. Complexul respectiv este constituit din cinci așezări, identificate pe teren prin cercetări de suprafață. Prima dintre acestea se găsește pe un platou al crestei stâncoase Zănoaga la o altitudine de circa 650 m. Platoul are o formă, în plan, elipsoidală, cu axul lung corespunzând traseului crestei. Înconjurat din toate părțile de pante abrupte, platoul comunică cu restul complexului doar printr-o porțiune îngustă de la capătul de vest, fiind astfel un fel de cetate fortificată natural. Cea ce a doua așezare, aflată mai jos cu 50 m față de prima, este un promontoriu desprins din versantul de nord al crestei Zănoaga și prezintă o ridicătură de pământ la partea care face legătura cu restul complexului, putând fi vorba de un val de pământ ridicat de locuitorii din epoca bronzului. Până la o verificare pozitivă prin săpături, rămânem la ipoteza că și în cazul celei de a doua așezări ne aflăm în fața unei cetăți. Așezarea a treia, cea mai întinsă se află pe pantele de nord ale crestei Zănoaga, la nord-est de prima așezare, în acest caz fiind evident vorba de o locuire deschisă. A patra așezare se află pe panta de sud a

crestei la sud-vest de așezarea nr. 1 și are o întindere comparabilă cu cea de a treia. În sfârșit, așezarea nr. 5 se află pe o altă culme a crestei amintite, fără însă a prezenta urme de fortificație.

Săpăturile s-au efectuat mai întâi pe așezarea nr. 1, care prin poziția sa centrală se pare că a fost acropola complexului monteorean descris. Pe de altă parte, în clipa extinderii carierei de calcar, așezarea nr. 1 este prima amenințată. Datorită unor condiții obiective, săpătura nu a atins pământul viu, nefiind epuizat tot stratul de cultură. Cu toate acestea s-au putut face unele observații de ordin stratigrafic, putând afirma că pe așezarea nr. 1 ne aflăm în fața unei prime locuiri aparținând sfârșitului epocii bronzului, reprezentată printr-un strat de pământ negru-cenușos cu pietre și mult material arheologic (cioburi, oase, chirpic, cărbone etc.) Numeroase pietre, aflate în această depunere groasă de 0,20-0,25 m, păstrau urme de arsură. Acestei depuneri îi aparțin și complexe nr. 1, 2 și 4. Complexul 1 cuprinzând și o vatră păstrată parțial *in situ*, reprezintă, ca și celelalte două, resturile unei locuințe de suprafață. Materialul ceramic cuprinde forme caracteristice sfârșitului epocii bronzului, corespunzând recent identificatului aspect cultural Petrișoru-Racovițeni. Ceea ce aduce în plus cercetarea de la Năeni este prezența omoplaților crestați și a două sule de bronz, piese ce asigură datarea nivelului respectiv în cursul sec. XIII-XII î.e.n. Mai amintim din acest nivel două fusaiole, vasele decorate cu măturica, un vârf de săgeată cu baza scobită, meșteșugit lucrat dintr-un silex de culoare trandafirie. Un loc aparte îl ocupă numeroasele piese din os sau corn — mânere, străpungătoare, unele decorate, la care se adaugă fragmente de coarne de cerb cu urme de prelucrare, oase cu urme de prelucrare, toate constituind indiciile că ne aflăm în preajma unui atelier de produs obiecte din os și corn.

Cea de a doua depunere de pe Cetățuia nr. 1 de la Zănoaga este documentată de complexul nr. 3, ce aparține unui strat brun-închis. Complexul, reprezentând resturile unei locuințe, cuprinde pietre de râșniță, ceramică (fragmentară) din care se remarcă vasele de ofrandă cu gâtul trompetiform, ceștile cu torți supraînălțate, toate forme ce trimit la o fază de sfârșit a culturii Monteoru.

În sfârșit, tot de pe Cetățuia nr. 1, mai semnalăm câteva cioburi aparținând mai puțin cunoscutei faze MIB.

Cetățuia nr. 2 a fost doar sondată, fiind surprinsă o locuire aparținând fazei MIA, reprezentată printr-un strat brun cu chirpic, cioburi și pietre. Materialul ceramic, absolut tipic, se înscrie în formele cunoscute pentru faza IA a culturii Monteoru.

A mai fost cercetată și așezarea nr. 3, unde s-au descoperit o locuință și două gropi aparținând fazei Monteoru IIB, precum și material ce atestă o locuire de tip MIA.

Deși restrânse, cercetările arheologice de la Năeni au avut meritul de a pune în evidență un complex remarcabil de așezări aparținând culturii Monteoru, comparabil, într-o anume măsură, complexului din stațiunea eponimă a culturii.

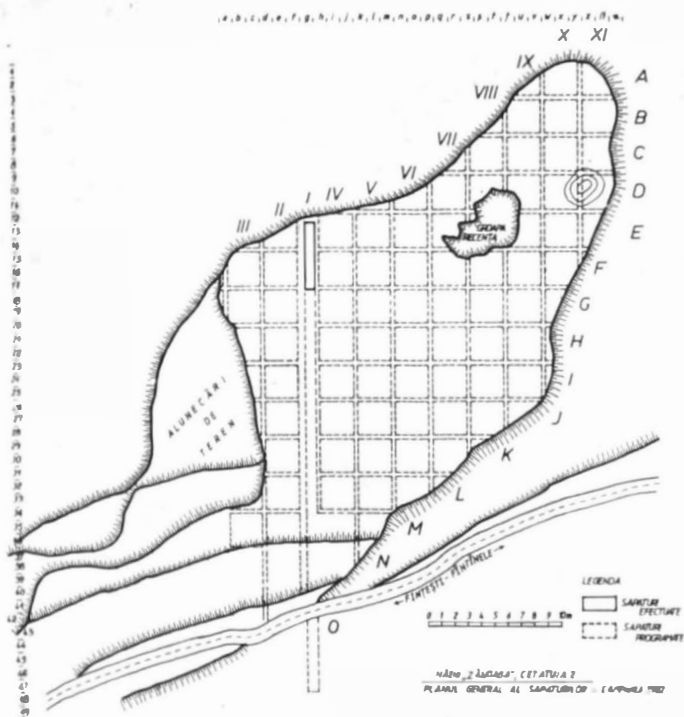
Totodată, o serie de materiale descoperite au avut darul de a aduce precizări de ordin cronologic privind aspectul Petrișoru-Racovițeni, mai puțin cunoscut.

Activitatea șantierului a fost completată printr-o serie de periegheze, fiind indentificate sau verificate pe teren o serie de alte puncte de interes arheologic după cum urmează:

1. Dealul Șipot, aflat la Nord de localitatea Tufe, unde se găsește o stațiune neolitică cu un material în care apar asociate materiale ceramice Gumelnița cu ceramică Precucuteni.

2. Dealul Daghidoiu, aflat la vest de complexul Zănoaga, pe care s-au găsit cioburi decorate cu șnurul ce ar putea documenta o locuire de tip Cernavodă I.

3. Locul „La Chisaroiu”, aflat deasupra localității Cătun, sub culmea Greabân, unde se află o așezare de secol IV e.n., identificată și de A. Vulpe și V. Drâmbocianu.

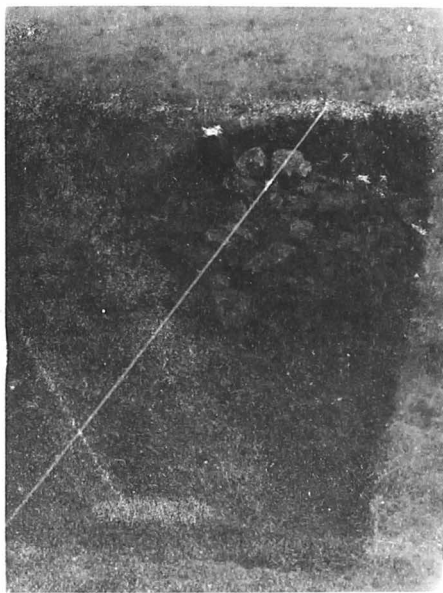
Pl. 2. Năeni Cetățuia 2. Planul general al săpăturilor din 1982.

1.

2.

3

Pl. 3. Năeni Cetățuia 1. Aspecte de șantier.